

מדריכים יקרים ומדריכות יקרות,

לפניכם המצגת למפגש העמקה בנושא שוק ההון.

הנחיות מקדימות:

- הורידו את המצגת והחומרים הנלווים ושמרו אצלכם.
- עברו על מערך זה, על המצגת ועל דפי ההנחיה לפעילות בתחנות.
- להצגת המצגת ודאו כי יש: מחשב עם חיבור לאינטרנט, מקרן, רמקולים.
- הדפיסו את דפי ההנחיה לעבודה בתחנות ב-3 עותקים (כך שכל קבוצה תוכל לבצע את כל התחנות).

מטרות המפגש:

1. המשתתפים יכירו מושגי יסוד בשוק ההון ויבינו באופן בסיסי איך השוק פועל.
2. המשתתפים יכירו מוצרי השקעה עיקריים בשוק ההון וידרגו אותם לפי רמת הסיכון שלהם.
3. המשתתפים יפרטו עקרונות חשובים למשקיעים מתחילים – כיצד להתחיל להשקיע או להיכנס לעולם ההשקעות בצורה חכמה, זהירה וצנועה.
4. המשתתפים יתנסו בבחירה בין אפשרויות השקעה בהתאם לפרופיל משקיע.

נושא	שקפים / סוג פעילות	זמן מומלץ (בדקות)
היכרות	שקף 3	5
הצגת נושאי המפגש	שקף 4	2
ניפוץ מיתוסים	שקפים 5-12	5
היכרות עם שוק ההון – ידע כללי ומוצרי השקעה	שקפים 13-21	30
פעילות בתחנות	עבודה בקבוצות בתחנות, כולל דפי תרגול לכל תחנה (להדפיס X עותקים בכל תחנה בהתאם לכמות הקבוצות)	50
סיכום ושיתוף	שקפים 23-27	15

האמור אינו מהווה יעוץ השקעות ואינו מהווה תחליף לייעוץ השקעות כאמור, המתחשב בצרכיו הפרטניים והמיוחדים של כל אדם.

אין באמור הצעה לרכישת ניירות ערך או נכסים פיננסיים. קבלת שירותי ניירות ערך וכן בייעוץ השקעות כפופים לשיקול דעת הבנק, ולחתימה על מסמכים רלוונטיים, בהתאם לתנאי הבנק. שירותי ניהול ההשקעות באמצעות חברת אתגר, הינם בהתאם לשיקול דעתה ובכפוף לחתימה על הסכם עלפי דין.

התאמת השירותים המוצעים ללקוחות תעשה רק לאחר חתימה על הסכם התקשרות מתאים בכפוף לכל דין, וביצוע בירור צרכי לקוח תוך התחשבות בנתוניו, צרכי הלקוח הייחודיים לו, מצבו הכספי, נסיבות ומטרות ההשקעה המיוחדת של כל הלקוח ואין לראות באמור בפאנל שום המלצה ו/או יעוץ המותאם לנתוניו, צרכיו ומטרותיו של כל אדם.

אין לראות או להסיק מהאמור משום השוואה בין שירותים ו/או מוצרים פיננסיים ואין להסיק מהאמור התאמה לצרכי אדם/לקוח פרטי. התאמת המוצרים /שירותים ללקוח תעשה פרטנית בהתאם מאפייניו ולצרכיו הפרטניים במסגרת הליך התקשרות עם שירות שיבחר ממגוון השירותים שמציע הבנק.

אין באמור משום הבטחת תשואה או רווח בין במישרין ובין בעקיפין.

הערות למדריכים:

דיסקליימר שיש להציג בתחילת המפגש, ולהנחות את המשתתפים לקרוא.

בואו נכיר!

אתם מוזמנים להציג את עצמכם

ולספר:

- אם היה לכם 10,000 ₪, מה הייתם עושים איתם?
- מה אתם יודעים על שוק ההון?

הערות למדריכים:

- זה הזמן להצגה עצמית. הציגו את עצמכם.
- בקשו מהמשתתפים שיציגו את עצמם והפנו אליהם את השאלות המוצגות בשקף. מטרת השאלות היא לעורר דיון ולהכניס את המשתתפים לנושא דרך חוויה אישית.
- במידה וקיימת היכרות ביניכם למשתתפים, ניתן לדלג על ההיכרות השמית ולפנות לשאלות:
 - אם היה לכם 10,000 ש"ח – מה הייתם עושים איתם? (חוסכים, משקיעים, קונים משהו?)
 - מה אתם יודעים על שוק ההון? (מה הדבר הראשון שקופץ לכם לראש כשאתם שומעים את המושג הזה?)

הערות למדריכים:

- בתחילת הלמידה חשוב לשקף לתלמידים מה התועלות שיופקו מהלמידה:
 - היכרות עם שוק ההון כערוץ השקעה שמעניין צעירים רבים כיום.
 - חשיפה למוצרי ההשקעה העיקריים וההבדלים ביניהם.
 - טיפים למשקיעים מתחילים.
 - בסיום המפגש תהיה לכם תשתית ידע ראשונית ממנה תוכלו להמשיך ולחקור את התחום ולשקול האם מתאים לכם להשקיע באפיק זה.
- הציגו את הנושאים בהם יעסוק המפגש.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

שוק ההון מיועד רק לאנשים עשירים או למי שעובד בהייטק

לא נכון ❌

נכון ✅

הערות למדריכים:

השקפים הבאים מהווים פתיחה למפגש, ויציגו מספר מיתוסים שכיחים בנוגע לשוק ההון. בכל שקף הציגו את המשפט ובקשו מהמשתתפים לקבוע (בהצבעה או באופן חופשי) האם המשפט נכון או לא נכון. לאחר מכן לחצו להצגת התשובה בשקף הבא.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

שוק ההון מיועד רק לאנשים עשירים או למי שעובד בהייטק

לא נכון

כל אחד יכול להתחיל להשקיע, בסכומים קטנים ובמוצרים מתאימים למתחילים (למשל, קרנות סל - ETF).

הערות למדריכים:

הציגו את התשובה הנכונה בהתאם לכתוב בשקף – כל אחד יכול להשקיע בשוק ההון, קיימים מוצרי השקעה שמתאימים למשקיעים מתחילים, וניתן וחשוב גם להתלוות לאיש מקצועי או להיפגש עם יועץ השקעות לפני השקעה ראשונה.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

אין צורך לעקוב כל יום אחר החדשות ותנודות השוק כדי להרוויח בשוק ההון

לא נכון ❌

נכון ✅

הערות למדריכים:

הפנו את השאלה לקבוצה ואספו תשובות.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

אין צורך לעקוב כל יום אחר החדשות ותנודות השוק כדי להרוויח בשוק ההון

נכון

ישנם מוצרי השקעה לטווח ארוך שמאפשרים השקעה בשוק ההון גם מבלי הצורך לעקוב בכל יום אחר תנודות השוק.

הערות למדריכים:

הסבירו את התשובה הנכונה בהתאם לכתוב בשקף – בניגוד למה שחושבים, לא כל המשקיעים בשוק ההון עוקבים אחר מצב השוק בכל יום. יש מוצרי השקעה לטווח ארוך שמאפשרים להשקיע בשוק מבלי לעקוב אחר התנודות באופן יומי ולבדוק את מצב ההשקעה רק אחת לכמה זמן. מסחר יומי ומעקב יומי היא אסטרטגית השקעה שמאפיינת בעיקר משקיעים ותיקים ומנוסים ואינה מתאימה לכל אחד.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

שוק ההון זה כמו הימורים - הכל עניין של מזל

לא נכון ❌

נכון ✅

הערות למדריכים:

הפנו את השאלה לקבוצה ואספו תשובות.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

שוק ההון זה כמו הימורים - הכל עניין של מזל

לא נכון

השקעות מושכלות מבוססות על ניתוח והבנה של השוק וכן על תחזיות עתידיות ולא על מזל.

הערות למדריכים:

הסבירו את התשובה הנכונה בהתאם לכתוב בשקף – שוק ההון הוא לא פלטפורמת הימורים כלל וכלל. השקעה בשוק דורשת הבנה מעמיקה של התחום, היכרות עם מוצרי ההשקעה וניתוח נתונים ומגמות. ידע זה הכרחי ומאפשר לקבל החלטות מושכלות ולקחת סיכונים בהשקעה בצורה מושכלת.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

הדרך הכי טובה להשקיע היא לבחור מניה אחת מוצלחת, ולהשקיע בה את כל הכסף

לא נכון ❌

נכון ✅

הערות למדריכים:

הפנו את השאלה לקבוצה ואספו תשובות.

נכון או לא נכון? שבירת מיתוסים על שוק ההון

הדרך הכי טובה להשקיע היא לבחור מניה אחת מוצלחת, ולהשקיע בה את כל הכסף

לא נכון

כדי להפחית את הסיכון להפסד, כדאי לפזר את סכום ההשקעה בין מגוון אפיקי ומוצרי השקעה שונים.

הערות למדריכים:

הסבירו את התשובה הנכונה בהתאם לכתוב בשקף – אחד העקרונות המהותיים והמוכרים ביותר בהשקעות הוא "פיזור סיכונים". כלומר, פיזור סכום ההשקעה בין מגוון מוצרי השקעה בשוק ההון יפחית את הסיכון לאבד את סכום ההשקעה במלואו. נדבר על כך בהמשך המפגש.

מהו שוק ההון?

- שוק לכל דבר, כאשר זירת המסחר נקראת "בורסה".
- בשלב ראשון, ישנם מנפיקים (חברות וממשלות) שצריכים כסף ומגייסים אותו גם משוק ההון, ויש קונים (משקיעים) שרוצים להשקיע את כספם על מנת להשיג תשואות גבוהות יותר מפיקדון בנקאי למשל.
- בשלב שני, ניירות הערך שהונפקו נסחרים בין קונים ומוכרים בבורסה "בשוק משני".

הערות למדריכים:

מה זה בכלל שוק ההון? הסבירו את הכתוב בשקף:

- שוק ההון הוא שוק לכל דבר. רק שבמקום ירקות ופירות, מוכרים בו מוצרים פיננסיים וניירות ערך ששווים כסף (למשל מניות ואגרות חוב שעוד נרחיב עליהם בהמשך המפגש).
- זירת המסחר התווססת נקראת "בורסה".
- המוכרים הם חברות וממשלות שצריכות לגייס כסף כדי לצמוח ולגדול.
- הקונים הם המשקיעים – אנשים "רגילים", בנקים, קרנות פנסיה ועוד, שרוצים להשקיע כסף כדי שיגדל ויעשה רווח (תשואה).
- אפשר לסכם את זה כך: בשוק ההון חברות ומדינות מגייסות כסף כדי לצמוח, והמשקיעים מחפשים דרכים להשקיע את הכסף שלהם כך ש"יעבוד בשבילם".
- בקשו מהמשתתפים לחשוב על דוגמה של מוכר (חברה כלשהי) ומשקיע שיכולים להיסחר ולסחור בשוק, ולשתף את הכיתה.

איך השוק עובד?

המשקיעים יחליטו לקנות נייר ערך של חברה מסוימת, אם הם מעריכים שהערך הכלכלי שלו יעלה כתוצאה מעליית שווי החברה שהנפיקה אותו.

מתי יעלה ערכה של מניה?

הערות למדריכים:

המשיכו בהסבר איך שוק ההון עובד:

- חברות או מדינות שמעוניינות לגייס כספים בבורסה, מנפיקות ניירות ערך (מניות או אג"ח למשל) אותם הן מציעות לציבור המשקיעים לקניה.
- המשקיעים יחליטו לקנות ולהשקיע בנייר ערך של חברה מסוימת, אם הם מעריכים שהערך הכספי של אותה חברה יעלה.

הציגו שאלה לכיתה – מתי לדעתכם יעלה ערך של מניה?

התשובה היא – כאשר החברה מראה ביצועים יפים וצמיחה עסקית, או כשהמוצר שברשותה יש לו התכונות פיננסיות ועתידיות > ערך החברה יעלה וכתוצאה מכך גם ערך המניה של אותה חברה יעלה. למשל, ערכן של חברות בתחום בינה מלאכותית עלה מאוד בתקופה האחרונה, מתוך הבנה של המשקיעים שתחום זה מביא איתו בשורה גדולה וצמיחה פיננסית.

היצע וביקוש

- כשיש יותר משקיעים שרואים פוטנציאל לעליית ערך של חברה ורוצים לקנות את המניה שלה, מחיר המניה יעלה (עליה בביקושים).
- כשיש יותר משקיעים שלא רואים פוטנציאל או חושבים שהסיכון של החברה עלה, ורוצים למכור את המניה, מחיר המניה ירד (עליה בהיצעים).

איך כל צד מרוויח ממסחר בשוק ההון?

הערות למדריכים:

המשיכו בהסבר איך שוק ההון עובד:

- מחירי המניות ומוצרי השקעה אחרים בשוק נקבע לפי היצע וביקוש – אם יותר משקיעים רוצים לקנות מניה מסוימת, המחיר שלה יעלה. ואם פחות משקיעים מתעניינים בה, המחיר שלה יורד (בנוסף לגורמים נוספים שמשפיעים על ערך המניה כמו תנודות בחברה עצמה, או ברמה המדינית ובינלאומית).

הציגו שאלה למשתתפים – איך לדעתכם כל צד יכול להרוויח ממסחר בשוק ההון?
התשובה היא:

- המשקיעים מרוויחים כאשר הם קונים מניות במחיר נמוך ומוכרים אותן כשהמחיר עולה, או כאשר הם מקבלים ריבית והחזר על אג"ח שהשקיעו בו (נפרט עוד בהמשך).
- החברות והממשלות מרוויחות כסף מהמשקיעים שרוכשים מניות או אגח שהנפיקו. זה מאפשר להן לממן התרחבות, השקעות חדשות או כיסוי חובות.

איך שוק ההון קשור אלינו?

פנסיה וחסכונות

מושקעים בשוק ההון. כשהשוק בעליה, גם החסכונות שלנו צומחים ולהיפך.

ריביות

הריבית שנקבל בבנק נקבעת לפי ריבית בנק ישראל, ומשפיעה על שוק ההון.

מחירים

שוק ההון משפיע על הכלכלה, ועל המחירים של מוצרים ושירותים שאנחנו קונים.

הערות למדריכים:

גם אם אנחנו לא משקיעים בעצמנו בשוק ההון, שוק ההון משפיע על הכסף שלנו כל הזמן. פרטו כמה דוגמאות:

מחירים:

- שוק ההון משפיע על הכלכלה, וזה מתגלגל גם אל המחירים שאנחנו פוגשים בחיים. למשל:
- עלייה במחיר הנפט בבורסה העולמית מעלה את מחירי הדלק – וזה משפיע על הובלה, ייצור, וגורם לעלייה במחירים של הרבה מוצרים.
- גם ירידות חדות בשוק עלולות להשפיע על ביטחון המשקיעים והחברות, מה שיכול לגרום להאטה כלכלית או לעליית מחירים (כחלק מתהליך אינפלציוני).
- בנוסף, שינויים בשוק ההון משפיעים על מדדים כמו מדד המחירים לצרכן, שבו משתמשים כדי לקבוע עליות מחירים במשק.
- בקיצור: גם אם אתם לא עוקבים אחרי המסכים של הבורסה, מה שקורה שם יכול להשפיע על כמה תשלמו בסופר, בתחנת הדלק ואפילו על שכר הדירה שלכם.

ריביות:

- הריבית בבנק (שעליה אנחנו מקבלים תשואה או משלמים על הלוואות) נקבעת לפי **ריבית בנק ישראל**, אבל גם מושפעת ממה שקורה בשוק ההון. כשיש עליות או ירידות חדות בבורסה, זה משפיע על מצב המשק – ובנק ישראל משנה את הריבית כדי לייצב אותו.
- כשבנק ישראל מחליט להעלות ריבית < ההלוואות שניקח יהיו יקרות יותר, אבל גם חסכונות שנפקיד בבנק יהיו משתלמים יותר עם ריבית יותר גבוהה.
- כשבנק ישראל מחליט להוריד ריבית < ההלוואות שניקח יהיו זולות יותר, אבל גם חסכונות שנפקיד בבנק יהיו פחות משתלמים עם ריבית נמוכה יותר.
- בקיצור: שוק ההון משפיע על כמה תשלמו או תקבלו בבנק – גם אם אתם לא משקיעים בעצמכם.

פנסיה וחסכונות מושקעים בשוק ההון:

- כשהשוק בעליה, גם החסכונות שלנו צומחים. לרוב בהשקעה לטווח ארוך (כמו פנסיה או חיסכון לכל ילד) אפשר לבחור את מסלול ההשקעה, כלומר באלו מוצרים בית ההשקעות ישקיע (בעלי סיכון גבוה או נמוך), וכך לשלוט ברמת הסיכון והסיכוי לרווח מההשקעה.
- הציגו דוגמה: ההורים שלכם בטח חסכו לכם ב"חיסכון לכל ילד" מהרגע שנולדתם. הידעתם שהם יכולים לקבוע באיזה מסלול השקעה הכסף יושקע? אם יבחרו במסלול עם רמת סיכון נמוכה, הכסף יושקע במוצרים פחות "מסוכנים" בשוק ההון כדי לא להפסיד את הכסף, וכך גם יש פחות סיכוי לרווח גדול. מנגד, אם ההורים שלכם ישנו את מסלול ההשקעה ל"סיכון גבוה", הכסף יושקע במוצרי השקעה יותר מסוכנים, כמו מניות של חברות, שיכולים להביא לרווח גדול יותר, אבל גם טומנים סיכון להפסד סכום ההשקעה.

מושגים בסיסיים

ריבית:

הכסף שמשלמים על הלוואה שלקחנו, או שמקבלים מהבנק על חיסכון שצברנו. כשהריבית במשק גבוהה, כדאי יותר לחסוך באמצעות פיקדונות בבנק בסיכון נמוך. כשהריבית נמוכה, אנשים מעדיפים להשקיע באמצעות שוק ההון כדי להשיג תשואות גבוהות יותר מהריבית בפיקדונות.

ריבית דריבית:

כשהריבית שנצברה מתווספת לקרן ההשקעה וצוברת ריבית נוספת בעצמה. ככל שעובר הזמן, הרווחים גדלים מהר יותר, כמו כדור שלג פיננסי.

נזילות:

היכולת להפוך השקעה או נכס לכסף מזומן במהירות וללא הפסד משמעותי. למשל, כסף בעו"ש נזיל מאוד. דירה או נדל"ן – הרבה פחות נזילים.

הערות למדריכים:

ב-3 השקפים הבאים רשימת מושגים שחשוב להכיר כשלומדים על שוק ההון. בכל שקף, תוכלו לבקש ממשתתפים שונים להקריא את ההסבר על מושג שיבחרו. לאחר מכן, הרחיבו עוד על כל מושג מתוך מידע זה:

ריבית:

הכסף שהבנק או גוף פיננסי גובה על הלוואה או משלם על חיסכון. אם לקחתם הלוואה כדי להשקיע, תשלמו עליה ריבית. אם חסכתם כסף בפיקדון בנקאי או באג"ח, תקבלו עליו ריבית מהבנק או מהמדינה. איך זה קשור לשוק ההון?

כשיש ריבית גבוהה במשק – אנשים חוסכים יותר בבנקים, ומשקיעים פחות בשוק (כי אפשר לקבל ריבית טובה בבנק).

כשיש ריבית נמוכה במשק – אנשים משקיעים יותר בשוק ההון, וחוסכים פחות בבנקים (כי הרווח מהשקעות בבורסה הופך לאטרקטיבי יותר).

ריבית דריבית:

מצב בו גם הכסף שנמצא בחסכון מרוויח ריבית, וגם הריבית שהצטברה עליו מרוויחה ריבית נוספת. דוגמה פשוטה: אם יש לכם 1,000 ש"ח בריבית שנתית של 5%, אחרי שנה יהיו לכם 1,050 ש"ח. אחרי שנתיים, יהיו לכם 1,102.5 ש"ח – כי הריבית של השנה השנייה מחושבת גם על ה-1,050 ש"ח ולא רק על ה-1,000 המקוריים.

נזילות:

היכולת להמיר נכס לכסף מזומן במהירות וללא הפסד משמעותי בערכו. כסף נזיל – כסף שזמין מיידית, כמו מזומן בארנק או כסף בעו"ש בבנק. נכס פחות נזיל – נכס כמו דירה או רכב, שאי אפשר למכור מהר בלי לוותר על חלק מהמחיר שלו. השקעה נזילה – מניות של חברות גדולות אפשר למכור במהירות, ולכן הן נזילות.

בשקעה פחות נזילה – נדל"ן או אג"ח מסוימות דורשים זמן למציאת קונה, ולכן נחשבים פחות נזילים. בהשקעות, כדאי לשמור על איזון בין נכסים נזילים (שאפשר להשתמש בהם מיד במקרה חירום), לבין נכסים עם תשואה גבוהה יותר, שלפעמים פחות נזילים.

*מושגים נוספים בדף הבא.

מושגים בסיסיים

תנודתיות:

מידת השינוי במחיר של מניה או כל נייר ערך במשך תקופה. כשמחיר מניה עולה ויורד מהר היא תנודתית מאוד. כשמחיר מניה משתנה לאט ויציב, היא פחות תנודתית.

מוצר השקעה:

כלי פיננסי ספציפי שבו אפשר להשקיע כסף. למשל, מניות, אג"ח או קרנות נאמנות הם מוצרי השקעה בשוק ההון. בעוד שפיקדון הוא מוצר השקעה בנקאי.

אפיק השקעה:

קטגוריה רחבה של סוגי השקעות בהם אפשר להשקיע את הכסף. למשל, אפיק השקעה מנייתי הוא החלטה על השקעה כללית במניות. לכל אפיק השקעה מאפיינים ורמת סיכון שונים.

הערות למדריכים:

גם בשקף זה בקשו ממשתתפים שונים להקריא את ההסבר על מושג שיבחרו. לאחר מכן, הרחיבו עוד על כל מושג מתוך מידע זה:

תנודתיות:

מידת השינוי במחיר של מניה או כל נייר ערך במשך תקופה. כשמניה עולה ויורדת מהר – היא תנודתית מאוד (למשל, מניות של סטארטאפים או קריפטו). כשמניה משתנה לאט ויציב – היא פחות תנודתית (למשל, מניות של חברות ותיקות כמו בנקים). ככל שנייר ערך יותר תנודתי, כך יש סיכוי גדול יותר להרוויח או להפסיד מהר. משקיעים לטווח קצר מחפשים מניות עם תנודתיות גבוהה, אבל מי שמעדיף השקעה יציבה סביר כי יעדיף מניות עם תנודתיות נמוכה.

מוצר השקעה:

כלי פיננסי שבו אפשר להשקיע כסף במטרה להרוויח תשואה בעתיד. למשל: מניות, אג"ח או קרנות נאמנות הם מוצרי השקעה בשוק ההון, בעוד שפיקדון בנקי הוא מוצר השקעה בנקאי. לכל מוצר השקעה יש רמות שונות של סיכון ותשואה.

אפיק השקעה:

אפיק השקעה הוא קטגוריה רחבה של סוגי השקעות, שמתאר את הכיוון הכללי שבו אפשר להשקיע את הכסף. שוק ההון מציע אפיקי השקעה שונים, כמו מניות, אג"ח, נדל"ן, מט"ח, ופיקדונות בנקאיים – כל אחד עם רמות שונות של סיכון ותשואה. איך זה שונה ממוצר השקעה? מוצר השקעה הוא הכלי הספציפי שבו משקיעים בתוך אפיק השקעה. למשל, אם מניות הן אפיק השקעה, אז מניה של חברת "טסלה" היא מוצר השקעה בתוך האפיק הזה. אם אג"ח הוא אפיק השקעה, אז אג"ח של ממשלת ישראל הוא מוצר השקעה בתוך אותו אפיק.

***מושגים נוספים בדף הבא.**

מושגים בסיסיים

נייר ערך:

מסמך פיננסי שמייצג בעלות (כמו מניה) או הלוואה (כמו אג"ח), וניתן לקנות ולמכור אותו בשוק ההון.

מסחר יומי (day trading):

אסטרטגית קנייה ומכירה של ניירות ערך באותו יום מסחר, במטרה להרוויח משינויים קטנים במחיר שלהם.

פקודת מסחר:

הוראה שמעביר המשקיע לקנייה או מכירה של נייר ערך בבורסה. הפקודה יכולה לכלול פרטים כמו סוג הנייר, כמות, מחיר ותנאי ביצוע.

הערות למדריכים:

גם בשקף זה בקשו ממשתתפים שונים להקריא את ההסבר על מושג שיבחרו. לאחר מכן, הרחיבו עוד על כל מושג מתוך מידע זה:

נייר ערך:

מסמך פיננסי שמייצג בעלות (כמו מניה) או הלוואה (כמו אג"ח), וניתן לקנות ולמכור אותו בשוק ההון. ניירות ערך הם סוג של מוצר השקעה, אבל לא כל מוצר השקעה הוא נייר ערך. לדוגמה, מניה ואג"ח הם ניירות ערך כי אפשר לסחור בהם בבורסה, אבל פיקדון בנקאי הוא מוצר השקעה שאינו נייר ערך, כי אי אפשר לקנות או למכור אותו בשוק.

מסחר יומי (Day trading):

אסטרטגית קנייה ומכירה של ניירות ערך באותו יום מסחר, במטרה להרוויח משינויים קטנים במחיר שלהם. סוחרים יומיים מבצעים עסקאות מהירות לאורך היום, לעיתים תוך דקות או שניות, במקום להחזיק בהשקעות לטווח ארוך. מסחר יומי לא מומלץ למשקיעים מתחילים, כי זה דורש ידע רב, מעקב צמוד אחרי השוק, קבלת החלטות מהירה, וניהול סיכונים מדויק. בנוסף, המסחר היומי כרוך בסיכון גבוה מאוד, ויכול להוביל להפסדים משמעותיים למי שאין לו ניסיון מתאים.

פקודת מסחר:

הוראה שמעביר המשקיע לקנייה או מכירה של נייר ערך בבורסה. הפקודה יכולה לכלול פרטים כמו סוג הנייר, כמות, מחיר ותנאי ביצוע. בפועל המשקיע מזין את הפקודה דרך מערכת מסחר (אונליין בבנק או בבית השקעות), והבורסה מוצאת לה קונה או מוכר מתאים. אם התנאים שהוגדרו מתקיימים, הפקודה מתבצעת והעסקה נסגרת.

תשואה וסיכון

תשואה :

שיעור הרווח מההשקעה.

סיכון:

הסיכוי להפסיד כסף בהשקעה.

מה הקשר בין תשואה לסיכון?

הערות למדריכים:

הסבירו בנפרד עוד 2 מושגים מהותיים וחשובים מאוד להבנה: תשואה וסיכון.

תשואה:

כמה כסף הרווחנו מההשקעה שלנו. כאשר משקיעים כסף, המטרה היא להרוויח עליו יותר ממה שהשקענו. התשואה נמדדת באחוזים ומייצגת את הרווח או ההפסד מההשקעה לאורך זמן. לדוגמה: אם השקעתם 1,000 ש"ח במניה ולאחר שנה היא שווה 1,100 ש"ח, התשואה שלכם היא 10%. אם אחרי שנה ההשקעה ירדה ל-900 ש"ח, אז התשואה שלכם שלילית (-10%).

סיכון:

הסיכוי להפסיד כסף בהשקעה. לדוגמה: פיקדון בבנק הוא השקעה עם סיכון נמוך מאוד, כי הכסף מובטח, אבל הרווחים ממנו קטנים. מניה של חברת סטארטאפ היא השקעה מסוכנת, כי היא יכולה להכפיל את ערכה, אבל גם לאבד הרבה מערכה באופן מידי אם החברה תיכשל.

הקשר בין תשואה לסיכון:

ככל שהסיכון גבוה יותר, יש סיכוי גבוה יותר לרווח – אבל גם להפסד. לכן, משקיעים חכמים תמיד מאזנים בין סיכון לתשואה בהתאם למטרות שלהם.

במה משקיעים?

מניה

נייר ערך המייצג בעלות בחברה. השקעה במניה יכולה להניב תשואות גבוהות, אך כרוכה גם בסיכון

אגרת חוב (אג"ח)

הלוואה שהמשקיעים נותנים לחברה או למדינה, ובתמורה הם מחזירות את הכסף עם ריבית, בתנאים ומועדים קבועים

קרן נאמנות

מאגדת כספים ממשקיעים רבים שמושקעים במגוון מוצרים, בהתאם למדיניות ההשקעה של הקרן. מנוהלת ע"י מומחים

קרן סל (ETF)

עוקבת אחרי מדד מסוים, כמו רשימת החברות הגדולות בבורסה. אם המדד עולה, גם קרן הסל עולה (ולהפך)

פיקדון בנקאי:

השקעת סכום כסף בבנק, שמוחזר עם ריבית לאחר תקופה מסוימת.

הערות למדריכים:

בשוק ההון אפשר להשקיע (לקנות) כל מיני מוצרי השקעה, שנבדלים זה מזה במהותם, ברמת התשואה (הרווח) שיכולים להביא למשקיע, ובהתאם גם ברמת הסיכון להשקעה. ישנם מוצרים יותר "סולידיים" שמסכנים פחות את הכסף, אבל גם צפויים להביא לתשואה פחות גבוהה. ומנגד, ישנם מוצרים יותר "מסוכנים" (ספקולטיביים), שיכולים להביא לתשואה גבוהה מאוד.

הציגו את מוצרי ההשקעה העיקריים בשוק ההון:

מניה:

כשקונים מניה, הופכים לשותפים קטנים בחברה. אם החברה מצליחה – המניה עולה, ואפשר למכור אותה ברווח. אם החברה מפסידה – המחיר שלה עלול לרדת.

אג"ח:

נייר ערך שהנפיקו חברות (קונצרני) או ממשלות (אגח ממשלתי). המשקיע באג"ח בעצם מלווה כסף למי שהנפיק את האג"ח, והם בתמורה מתחייבים להחזיר את הסכום בתוספת ריבית, במועדים ובתנאים שנקבעו מראש. זה כמו לתת לחבר 100 ש"ח ולסכם שהוא יחזיר לכם 110 ש"ח בעוד שנה. אג"ח נחשב לסולידי יותר ממניה, כי יש החזר קבוע מראש. כשמשקיעים באג"ח ההכנסה מהריבית קבועה וידועה מראש.

קרן נאמנות:

מנוהלת על ידי בית השקעות מקצועי. מאגדת כספים ממשקיעים רבים שמושקעים במגוון מוצרים בהתאם למדיניות ההשקעה של הקרן (למשל, קרן השקעות "80/20" משקיעה 80% מהכסף במניות, ו-20% מהכסף במוצרים סולידיים אחרים, כמו אג"ח ממשלתי). מדובר על מוצר השקעה המאפשר לפשט את ההשקעה לציבור הרחב ולפזר את הסיכון בין מגוון רחב של מוצרים. מתאים במיוחד למשקיעים מתחילים.

קרן סל (ETF):

קרן שעוקבת אחרי מדד מסוים, כמו רשימת החברות הגדולות בבורסה. אם המדד עולה – הקרן עולה, ואם המדד יורד – הקרן יורדת. זו דרך פשוטה להשקיע בשוק בלי לבחור מניות ספציפיות.

*מדד – אינדיקטור המציג את ביצועי קבוצת מניות או נכסים. לדוגמה: מדד ת"א 35 מייצג את 35 המניות בעלות השווי שוק הגבוה ביותר הנסחרות בבורסה בת"א. מדד S&P 500 מייצג את 500 המניות בעלות שווי השוק הגבוה ביותר הנסחרות בבורסה בארה"ב.

פיקדון בנקאי:

לא מוצר השקעה בשוק ההון. אתם נותנים כסף לבנק, והוא מחזיר לכם אותו עם ריבית אחרי תקופה מסוימת. הכסף מובטח, אבל הריבית נמוכה מאוד בהשוואה לאפיקי השקעה אחרים.

סכמו:

אין דרך אחת להרוויח מהשקעת כספים. חשוב להבין מה הסיכון הטמון בכל מוצר השקעה ולבחור את תמהיל המוצרים המתאים לנו בהתאם למטרת ההשקעה, לסכום ההשקעה, לרמת הניסיון בהשקעות, ולמידת הסיכון שאנחנו מוכנים לקחת עם הכסף שלנו.

דירוג מוצרי ההשקעה לפי רמת הסיכון

הערות למדריכים:

- לאחר שהבנו מהם מוצרי ההשקעה העיקריים, ביחד עם המשתתפים, דרגו את מוצרי ההשקעה לפי רמת הסיכון שלהם – פיקדון בנקאי, אגח, קרן נאמנות, קרן סל, מניה.
 - כדי לא להתחיל מאפס, מוקמו על הציר שני מוצרים, השלימו את 3 המוצרים הנוספים במקומות המתאימים.
 - אפשרו להם להציע מיקומים שונים של המוצרים, ועודד אותם להסביר את בחירתם.
- בשקף הבא מוצג ומוסבר הפתרון.

דירוג מוצרי ההשקעה לפי רמת הסיכון

הערות למדריכים:

הציגו את דירוג מוצרי ההשקעה לפי רמת סיכון, מהסולידי למסוכן:

פיקדון בנקאי:

1. תזכורת מה זה? אתם מפקידים סכום כסף בבנק לתקופה מסוימת, ובתמורה מקבלים ריבית.
2. רמת סיכון: נמוכה מאוד. הכסף שלכם מוגן כמעט לחלוטין, אך הרווחים (הריבית) נמוכים.

איגרת חוב (אג"ח):

1. תזכורת מה זה? הלוואה שאתם נותנים לחברה או לממשלה, והם מתחייבים להחזיר לכם את הסכום עם ריבית במועד מסוים.
2. רמת סיכון: נמוכה עד בינונית. הסיכון קיים אם הלווה (החברה או הממשלה) לא יוכל להחזיר את הכסף, אך זה נדיר במיוחד באג"ח ממשלתיות.

קרן נאמנות:

1. תזכורת מה זה? קבוצה של משקיעים שמאחדים את כספם, ומנהל הקרן משקיע אותו במגוון ניירות ערך כמו מניות ואג"ח, בהתאם למדיניות השקעה שהוגדרה מראש.
2. רמת סיכון: בינונית. הסיכון מפוזר בין מספר השקעות, מה שמקטין את הסיכון הכולל.

קרן סל (ETF):

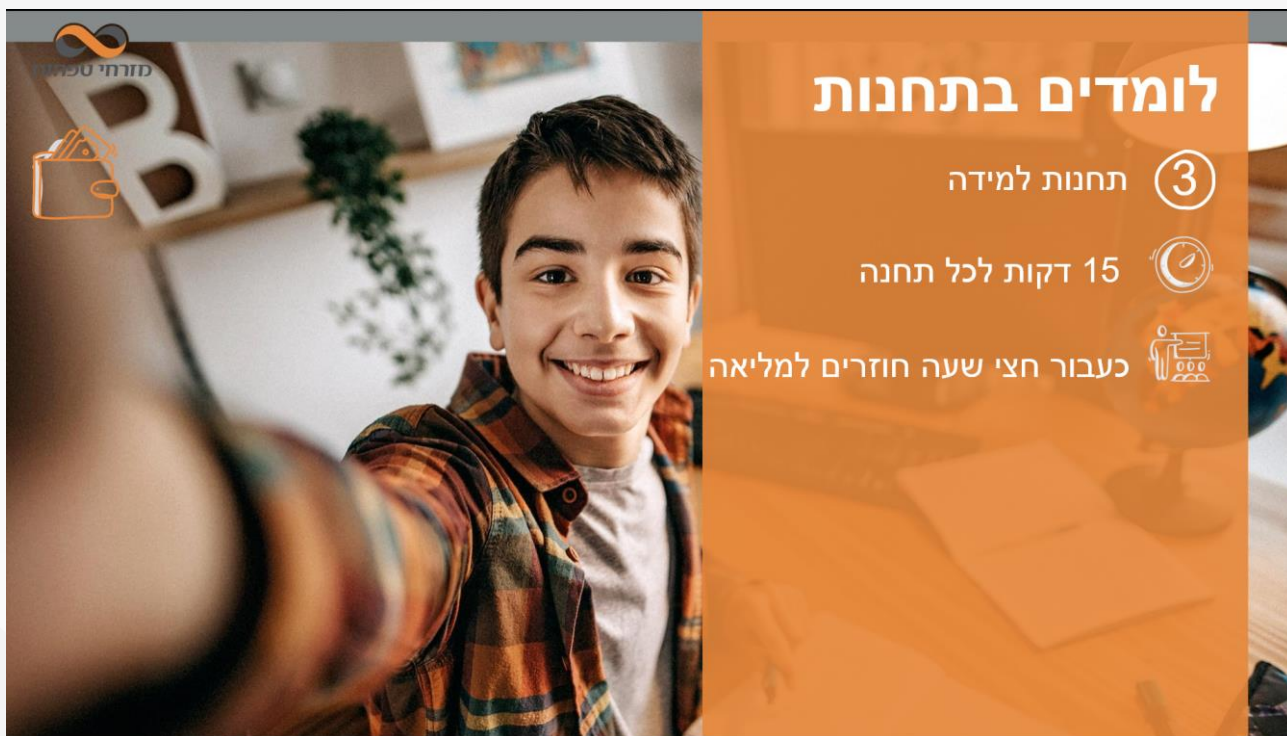
1. תזכורת מה זה? קרן שעוקבת אחרי מדד מסוים (כמו מדד ת"א 35) ומשקיעה בכל הניירות ערך שבמדד הזה.
2. רמת סיכון: בינונית עד גבוהה. תלוי במדד שאחריו הקרן עוקבת; אם המדד כולל מניות מסוכנות, הסיכון עולה.

מניה:

1. תזכורת מה זה? חלק קטן מבעלות על חברה. כשאתם קונים מניה, אתם הופכים לבעלים חלקיים של החברה.
2. רמת סיכון: גבוהה. ערך המניה יכול לעלות או לרדת בצורה חדה בהתאם לביצועי החברה ולתנאי השוק.

דיון פתוח:

- האם לדעתכם כדאי לבחור רק במוצרים בטוחים, או לשלב גם השקעות מסוכנות יותר?
- איזה מוצרי השקעה לדעתכם מתאימים יותר למי שרוצה רווח מהיר? ומה מתאים למי שרוצה השקעה יציבה לטווח ארוך?
- מסר מרכזי לסיכום חלק זה: כל השקעה כוללת סיכון – השאלה היא איך מאזנים בין סיכון לתשואה בהתאם למטרות שלנו.

הערות למדריכים:

עוברים לחלק המרכזי של המפגש - הלמידה בתחנות:

מדריך/ה – פתחו כך בפני המשתתפים:

"עכשיו נעבור לחלק המרכזי של המפגש – למידה פעילה בתחנות. כל קבוצה תלמד בצורה עצמאית, דרך משימות קצרות, מחשבה ודיאלוג. כל אחד ואחת מכם יעברו בכל התחנות".

איך זה עובד?

- נחלק אתכם ל-3 קבוצות של 4-5 משתתפים.
- כל קבוצה תתחיל בתחנה אחרת, ולאחר 15 דקות תחליף תחנה.
- תעברו ב-3 תחנות שונות, ובסוף תכירו מגוון נקודות מבט ונושאים חשובים.
- הלמידה בתחנות היא עצמאית, אבל אנחנו המדריכים כאן כדי לעזור בכל שאלה.

מה עושים בכל תחנה?

תחנה 1 – מושגים בשוק ההון

תחזרו יחד על מושגים בסיסיים שחשוב להכיר – דרך משחק, התאמה ודיון קצר.

תחנה 2 – אתגרים וטיפים למשקיעים צעירים

תזהו מהם הקשיים הכי נפוצים למי שרק מתחיל להשקיע, ותגבשו יחד טיפים חכמים ומשמעותיים להתמודדות.

תחנה 3 – פרופילים של משקיעים

תקראו על 3 משקיעים שונים, ותנסו להתאים לכל אחד מהם את תמהיל ההשקעה שהכי מתאים לו, לפי המטרה, רמת הסיכון והנזילות שהוא צריך.

***שימו לב:** תחנה 3 יותר מאתגרת – אם קצב העבודה איטי או שהמשתתפים צעירים במיוחד, אפשר לוותר עליה ולפצל את המשתתפים ל-2 קבוצות בלבד.

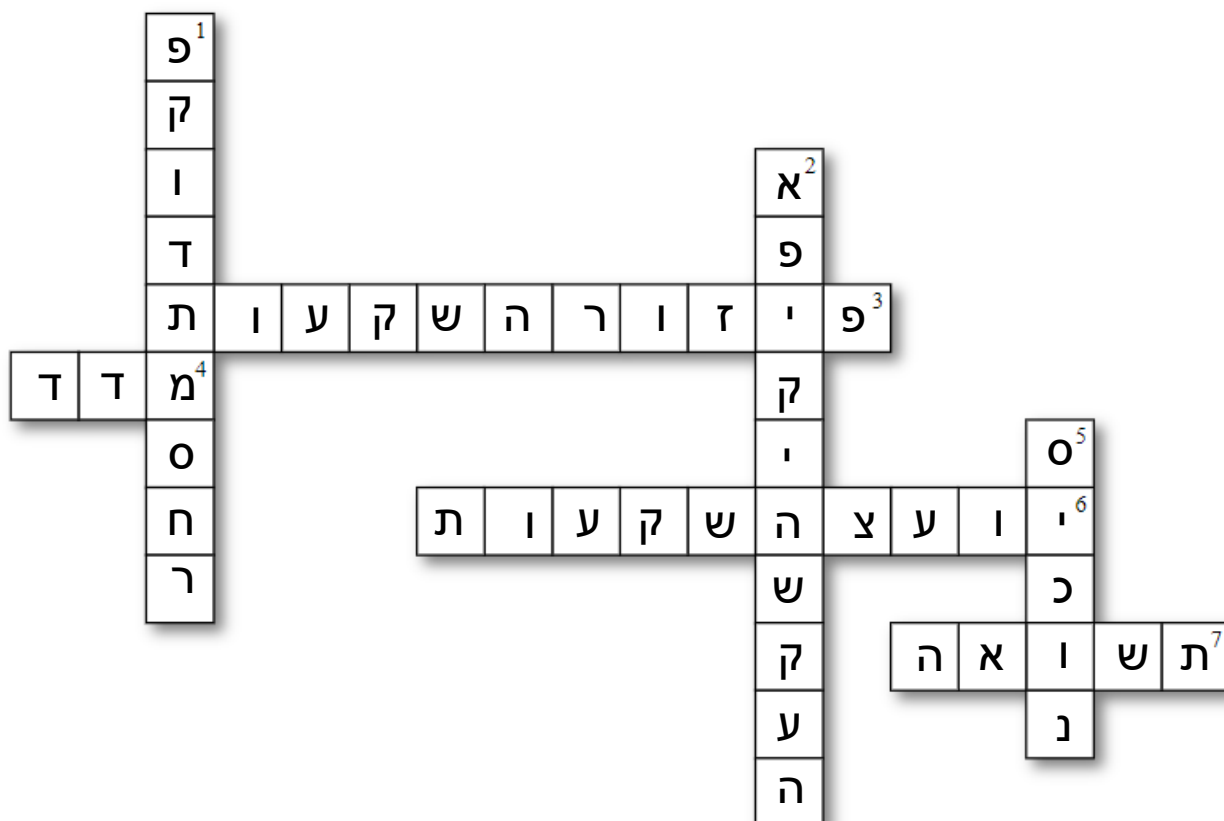

מדריך/ה – במהלך הלמידה:

- הסתובבו בין התחנות ("רחפו").
- ודאו שהמשימות מובנות. שאלו: "האם אתם יודעים מה לעשות?"
- עזרו רק כשמתבקשים, תנו להם לגלות בעצמם.
- תזמנו את הפעילות והובילו בעדינות את ההחלפות בין התחנות.

בדפים הבאים מוצגים דפי הפתרון של התחנות. תוכלו לתווך את התשובות למשתתפים בתחנה במידת הצורך.

דף תשובות - תחנה 1: תשבץ "מושגים חשובים בשוק ההון":

מאונך (לאורך)

1. איך נקראת הוראה שמכניסים למערכת מסחר כדי לקנות או למכור נייר ערך?
2. מהי ההגדרה הכוללת של מניות, אג"ח, מט"ח, מטבעות דיגיטליים?
5. מילה אחת שמתארת את הסיכוי להפסד הכסף בהשקעה

מאוזן (לרוחב)

3. אסטרטגיה לחלוקת כספים בין נכסים פיננסיים ומוצרי השקעה שונים.
4. אינדיקטור לביצועי קבוצת מניות מסוימת.
6. איש / אשת מקצוע בעל.ת רישיון, המייעץ.ת על השקעת כספים.
7. מילה אחת שמתארת את הרווח או ההפסד על ההשקעה לאורך זמן

דף תשובות - תחנה 2: "אתגר - פתרון":

פתרון	אתגר
7 - התחילו בלמידה בסיסית על מושגי יסוד בהשקעות. השתתפו בקורסים, קראו ספרים או מאמרים מאתרי אינטרנט אמינים, והתייעצו עם יועצים פיננסיים מוסמכים.	חוסר ידע – איך מתחילים בכלל? העולם הפיננסי נראה מורכב ומבלבל, קיימים הרבה מושגים ותהליכים לא ברורים, ולא ברור מאיפה להתחיל.
5 - גם סכומים קטנים יכולים לגדול עם הזמן. התחילו בהשקעות קטנות, למדו את השוק, וכאשר תרגישו בטוחים יותר, תוכלו להגדיל את הסכומים.	אין לי הרבה כסף להשקיע התחושה שסכום ההשקעה ההתחלתי קטן מדי ולא יספיק.
8 - הבינו שכל השקעה כרוכה בסיכון. פזרו את ההשקעות שלכם כדי למזער סיכונים, והשקיעו רק כספים שאתם יכולים להרשות לעצמכם להפסיד.	פחד להפסיד כסף חשש מהפסדים כספיים שעלולים לפגוע במצב הכלכלי.
3 - למדו על סוגי ההשקעות השונים ורמות הסיכון שלהם. התייעצו עם מומחים פיננסיים כדי להבין מה מתאים לפרופיל הסיכון שלכם.	קשה לדעת אילו השקעות מסוכנות ואילו בטוחות חוסר בהירות לגבי רמות הסיכון של אפיקי השקעה שונים.
6 - אם אתם חדשים בתחום, יועץ פיננסי יכול לספק הכוונה מקצועית. עם הזמן, כשתצברו ידע וביטחון, תוכלו לשקול להשקיע עצמאית.	אני לא בטוח אם כדאי להשקיע לבד או עם יועץ התלבטות בין ניהול השקעות עצמאי לבין הסתייעות ביועץ
2 - היו ספקנים כלפי המלצות לא מבוססות. הסתמכו רק על מקורות מידע אמינים, כמו אתרים פיננסיים מוכרים, בנקים ובתי השקעות (ולא על רשתות חברתיות). התייעצו עם מומחים לפני קבלת החלטות.	אני שומע הרבה המלצות ברשתות, למי להאמין? שפע המידע וההמלצות ברשתות החברתיות עלול לבלבל ולהטעות.
4 - היצמדו לתוכנית השקעה מסודרת. הימנעו מקבלת החלטות פזיזות שנשענות על עצות וגורמים לא מקצועיים.	נטייה לפעול מתוך רגשות קבלת החלטות השקעה המבוססות על פחד או התלהבות רגעית.
1 - השקעות בשוק ההון הן לרוב משחק לטווח ארוך. היו סבלניים, ותנו להשקעות זמן להבשיל.	חוסר סבלנות לתוצאות רצון לראות רווחים מיידיים מההשקעות.

דף תשובות – תחנה 3: אפשרות ההשקעה המתאימה לכל משקיע:

התשובה הנכונה לפרופיל משקיע 1 - נועם:

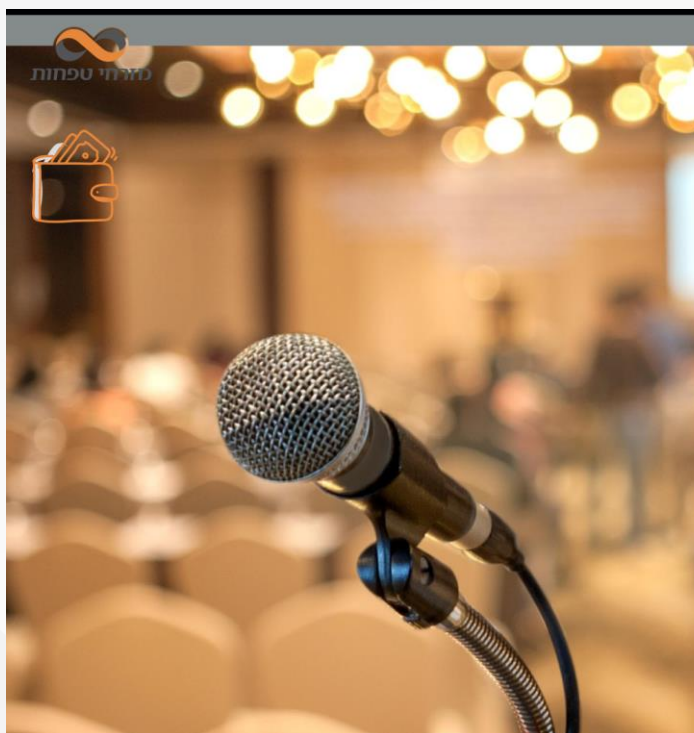
אפשרות ב' עדיפה – היא מאזנת בין סיכון נמוך יחסית לתשואה מתונה. מאזנת בין מניות לאג"ח כדי להפחית סיכון ועדיין להשיג תשואה סבירה. הסיכון קיים, אבל בטווח של 5 שנים ההשקעה צפויה להתאזן. אפשרות א' סולידיט מדי - אם נועם ישקיע רק באג"ח ממשלתי ופיקדון, הכסף לא יצמח מספיק כדי להגיע להון משמעותי לדירה.

התשובה הנכונה לפרופיל משקיעה 2 – לירי:

אפשרות א' עדיפה – היא מאזנת בין אפשרות תשואה וצמיחה לטווח ארוך, לבין יציבות מסוימת. אפשרות ב' מסוכנת מדי – ללא ידע וניסיון, קשה יהיה ללירי לבחור מניות בודדות לבד.

התשובה הנכונה לפרופיל משקיעה 3 - דפנה:

אפשרות ב' עדיפה - היא מאפשרת לדפנה לשמור על הכסף ועדיין קיימת אפשרות לתשואה נאה. אפשרות א' סולידיט מדי – היא תשמור על הכסף, אבל סביר כי דפנה בקושי תרוויח מהשקעה זו.

שתפו במליאה

בחרו תחנה אחת ושתפו בתובנות הקבוצתיות.

- תחנה 1 - אלו מושגים חדשים הכרתם?
- תחנה 2 - מהם האתגרים העיקריים של משקיעים מתחילים?
- תחנה 3 - האם הצלחתם לבחור את אפשרות ההשקעה המתאימה לכל משקיע?

הערות למדריכים:

כעת הסתיימה הלמידה בתחנות והמשתתפים חוזרים למליאה.

בקשו מכל קבוצה לבחור תחנה אחת ולשתף בתובנות אליהן הגיעו מהפעילות:

- תחנה 1 - מושגים בסיסיים בשוק ההון- אלו מושגים חדשים הכרתם? מה אפשר לעשות כדי ללמוד עוד על מוצרי ההשקעה העיקריים?
- תחנה 2 – אתגרים וטיפים למשקיעים מתחילים- מהם האתגרים העיקריים שנתקלים בהם משקיעים מתחילים? איך הם יכולים להתמודד עם אתגרים אלו? שתפו ב-3 טיפים שכתבתם למשקיעים מתחילים.
- תחנה 3 – פרופילים של משקיעים- האם הצלחתם לבחור את אפשרות ההשקעה המתאימה לכל משקיע? מה היה מורכב במשימה זו? מה למדתם מהתחנה לגבי אפשרויות השקעה?

לפני שמשקיעים – 4 שאלות חשובות

הערות למדריכים:

לפני שמתחילים להשקיע, חשוב לברר עם עצמנו, או עם יועץ השקעות מוסמך, 4 שאלות מהותיות. תשובות לשאלות האלו יעזרו לנו לקבל החלטה מושכלת לגבי אפיקי ההשקעה ומוצרי ההשקעה המתאימים לנו.

הסבירו על 4 השאלות:

1. מטרת ההשקעה – למה אני משקיע? (לחסוך לדירה? לעשות רווח גדול על הכסף ללא מטרה ספציפית, לטיול לחול?). הגדרה מדויקת של מטרת ההשקעה תעזור לבחור, למשל, האם להשקיע במוצר ארוך טווח, או במוצר נזיל שאפשר למשוך בכל רגע, במוצר שיאפשר סיכוי גבוה לתשואה, לצד סיכון גבוה להפסד (כמו מניות), או במוצר סולידי יותר שיאפשר תשואה עקבית אך לא גבוהה, ללא סיכון להפסיד את הכסף (כמו אג"ח או פיקדון בנקאי).
2. סכום ההשקעה – כמה כסף יש לי להשקיע? (האם אני משקיע הכל או רק חלק קטן מהסכום?). בסכומי השקעה גדולים ניתן להשקיע חלק מהסכום בשוק ההון וחלק במוצר סולידי יותר.
3. רמת סיכון – כמה אני מוכן להפסיד? (האם מתאים לי סיכון גבוה בשביל רווח גדול, או שאני מעדיף משהו יציב?). זו שאלה מהותית כדי שנוכל להתאים לעצמנו את מוצרי ההשקעה המתאימים.
4. נזילות ההשקעה – מתי אני אצטרך את הכסף? (תוך שנה, חמש שנים, או שזה כסף שאני משאיר להרבה זמן?). ככל שאין צורך בכסף בטווח המידי, השקעה בשוק ההון רלוונטית יותר.

טיפים למשקיעים מתחילים

ללמוד

היכרות עם מוצרי
ההשקעה, למידה
על שוק ההון

לפזר סיכונים

פיזור סכום ההשקעה
בין מגוון אפיקים
ומוצרים מקטין סיכון
להפסד

להתייעץ

שוק ההון הוא תחום
רציני. בהשקעות
ראשונות חשוב
להתייעץ עם יועץ
השקעות מומחה

להתחיל בקטן

להשקיע סכום קטן
שיאפשר התנסות
ולמידה ראשונית

הערות למדריכים:

לקראת סיום המפגש, הציגו 4 טיפים למשקיעים מתחילים. בקשו מהם גם להציע טיפים שעלו בקבוצה שלהם בתחנה 2.

- להתחיל בקטן – חשוב להשקיע סכום קטן שיאפשר התנסות ולמידה ראשונית, ולא להשקיע את כל החסכונות שלכם.
- להתייעץ עם מומחים – טיפ חשוב במיוחד. משקיעים צעירים וחסרי ניסיון מומלץ שיתיעצו עם יועץ השקעות מוסמך, כך שלא תבצעו מהלכים פזיזים ואינטואיטיביים שיובילו להפסד כספי.
- לפזר סיכונים – עקרון בסיסי ומהותי בהשקעות. "לא לשים את כל הביצים בסל אחד", אלא לפזר את סכום ההשקעה בין מגוון אפיקי השקעה ומוצרים, כך שגם אם יהיה הפסד כספי בהשקעה במוצר מסוים, ההשקעה במוצרים אחרים תכפה על ההפסד.
- ללמוד את התחום – מפגש זה הוא רק טעימה מכל התחום הגדול שנקרא שוק ההון. בשביל להשקיע בצורה חכמה וזהירה, חשוב להמשיך וללמוד כל הזמן בקורסים, הרצאות, ספרים וליווי של יועץ השקעות.

שאלו את המשתתפים מה הם חושבים על הטיפים שהוצגו, המטרה שיצאו עם הלך רוח צנוע יותר ממה שנכנסו איתו למפגש, ויבינו שכדי להתחיל להשקיע צריך ללמוד ולהתייעץ ולא לעשות צעדים פזיזים בהשקעות.

על מה דיברנו?

היום למדנו על שוק ההון, איך הוא עובד, מהם מוצרי ההשקעה העיקריים, ומה חשוב לדעת לפני שמתחילים להשקיע.

שתפו בתובנה אחת מרכזית שאתם לוקחים מהמפגש

הערות למדריכים:

סכמו את המפגש: היום למדנו על שוק ההון – איך הוא עובד, מהם מוצרי ההשקעה העיקריים, ומה חשוב לדעת לפני שמתחילים להשקיע.

חזרו על הדגשים המרכזיים מהמפגש:

- שוק ההון הוא לא רק למומחים – כל אחד יכול להתחיל ללמוד ולהשקיע בצורה חכמה, בצניעות ועם נכונות ללמידה.

- יש מוצרים שונים בשוק, ולכל אחד יש רמת סיכון ותשואה שצריך להכיר.

- חשוב להתאים את ההשקעה למטרות ולצרכים האישיים, ולא לפעול מתוך טרנדים או לחץ חברתי.

- פיזור השקעות ולמידה לפני השקעה הם מפתחות להצלחה לאורך זמן.

- אפשר להתייעץ עם אנשי מקצוע בתחילת הדרך, אבל גם ללמוד לבד ולפתח ביטחון.

שאלות לסיום:

- איך הרגשתם בלמידה?
- דבר אחד חדש שלמדתם?
- תובנה אחת שתיקחו אתכם מהלמידה?

תודה רבה!

הערות למדריכים:

הודו למשתתפים והיפרדו לשלום.